

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА ЖЕЛЕЗНИЧКИ ВОЗИЛА

II ГОДИНА

СООБРАЌАЈНА СТРУКА
техничар за железнички сообраќај

Скопје, 2006 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ЕКСПЛОАТАЦИЈА НА ЖЕЛЕЗНИЧКИ ВОЗИЛА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: техничар за железнички сообраќај

1.2.2. Струка: сообраќајна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: втора година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет: задолжителен предмет

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по наставниот предмет експлоатација на железнички возила ученикот стекнува знаења, вештини и се оспособува:

- да ги познава задачите на колската служба и нејзината организациона поставеност;
- да ги разликува видовите на патничките и товарните коли;
- да ја познава намената на железничките коли и товарниот прибор;
- да избере соодветна товарна кола за одреден вид на стока;
- да ја разбира евиденцијата на колите;
- да ја препознава потребата и начинот на вршење на прегледи и одржување на железничките коли;
- да развива професионален однос кон структурата.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на содржините од овој наставен предмет, односно постигнување на поставените цели, потребни се предзнаења од предметите основи на сообраќајот и транспортот и превозни средства од I година

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу темат. целини и меѓу предметите
1	2	3	4	5
ЗАДАЧИ И ОРГАНИЗАЦИЈА НА КОЛСКАТА СЛУЖБА	4	Ученикот: - да ги познава задачите на колската служба; - да ја опишува организацијата на колската служба; - да ги идентификува станиците во кои се извршува колска служба.	- Објаснување на задачите, целите, потребата за постоење и организација на колската служба; - категоризирање на станиците во кои се извршува колска служба; - опишување на работните места во колската служба.	Организација на железнички сообраќај Практична настава
ПАТНИЧКИ КОЛИ	12	- Да ја објаснува намената на патничките коли; - да ги познава видовите и типовите на патничките коли; - да го опишува обележувањето на патничките коли; - да ги споредува карактеристиките на патничките коли; - да ја познава внатрешната опрема и прибор на патничките коли; - да ги разликува колските паркови на патничките коли; - да ги препознава натписите на товарните коли.	- Објаснување на намената на патничките коли; - опишување на поделбата на патничките коли по серии и потсерии; - презентирање на начинот на обележување на патничките коли со букви и бројки и натписите; - дискусија за карактеристиките на колите со седишта од 1 и 2 класа, со легла, кушет-коли, багажни, поштенски и др.; - демонстрирање на цртежи, слики, слајдови на патнички коли; - опишување на опремата и приборот на колите; - презентирање на едноставни примери за утврдување на колски паркови на патнички коли.	Организација на железнички сообраќај Практична настава

<p style="text-align: center;">УПОТРЕБА И ЕВИДЕНЦИЈА НА ПАТНИЧКИ КОЛИ</p>	<p style="text-align: center;">16</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава прописите кои важат за употреба на патничките коли во внатрешниот и меѓународниот сообраќај; - да го објаснува начинот на составување на возови за превоз на патници; - да наведува случаи на употреба на курсни и директни коли; - да идентификува потреба од зајакнување на возови; - да ја објаснува постапката на начрчување на патнички коли и возови; - да ги познава техничките и сообраќајните услови за меѓународен сообраќај; - да го познава водењето на евиденцијата на патничките коли; - да ги објаснува показателите од евиденцијата на патничките коли. 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на прописите за употреба на патнички коли; - објаснување на начинот на составување на возови за превоз на патници; - презентирање на случаи на употреба на курсни и директни коли; - укажување на можните причини и начини на зајакнување на возовите; - објаснување на постапката за начрчување на патнички коли и возови; - објаснување на техничките и сообраќајните услови (ширина на колосек, товарен профил, дозволени оптоварувања и сл.); - презентирање на евиденции за работа на патнички коли (Кол-57, СПК, Кол-56, Кол-41 и др.); - демонстрирање практични примери за пополнување на евиденции на патничките коли. 	<p>Организација на железнички сообраќај Практична настава</p>
--	--	--	---	---

<p align="center">ТОВАРНИ КОЛИ И ЕВИДЕНЦИЈА НА ТОВАРНИ КОЛИ</p>	<p align="center">24</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја опишува намената на товарните коли; - да ги познава видовите и типовите на товарните коли; - да го опишува обележувањето на товарните коли и натписите; - да ги споредува карактеристиките на товарните коли по серии и потсерии; - да објаснува избор на соодветен вид на товарни коли во зависност од видот на стоката; - да ја познава потребата од водење евиденции за товарните коли; - да пополнува евиденции на товарни коли; - да ги анализира показателите од евиденцијата на товарните коли. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на намената на товарните коли; - опишување на поделбата на товарните коли по групи, серии и потсерии; - презентирање на начинот на обележување на товарните коли со букви и бројки; - анализирање на карактеристиките на колите по серии и потсерии и укажување кој вид на стока се товари во нив; - демонстрирање на цртежи, слики, слајдови на товарните коли; - презентирање на натписи на товарни коли; - презентирање на евиденции за работа на товарните коли (Кол-1, Кол-2, Кол-3, Кол-4, Кол-7, Кол-8, Кол-19, Кол-20, Кол-39, Кол-65и др.); - демонстрирање практични примери за пополнување на евиденции на товарните коли; - упатување на поврзаноста на податоците во различни евиденции. 	<p>Организација на железнички сообраќај Практична настава</p>
<p align="center">ПРЕГЛЕД И ОДРЖУВАЊЕ НА КОЛИ</p>	<p align="center">10</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да го опишува начинот на упатување на колите на технички преглед; - да ги идентификува колите за технички преглед; - да ја опишува постапката со 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување за потребата од технички преглед на колите и опишување на динамиката на вршењето (временски и по поминати километри); - објаснување на постапката со 	<p>Организација на железнички сообраќај Практична настава</p>

		оштетени или неисправни коли; - да проценува потреба од чистење, миење, дезинфекција и дезинсекција на колите по нивната употреба.	неисправните и оштетените коли; - објаснување на потребата од чистење, миење, дезинфекција и дезинсекција на колите.	
--	--	---	---	--

ТОВАРЕН ПРИБОР	6	- Да ги опишува видовите товарен прибор; - да ја познава потребата на товарниот прибор; - да анализира последици од неупотреба или неправилна употреба на товарниот прибор.	- Објаснување на видовите на товарниот прибор; - покажување товарен прибор; - презентирање цртежи, слики, скици од товарен прибор; - презентирање начини на употреба на товарен прибор; - укажување на последиците од неупотреба на товарниот прибор.	Организација на железнички сообраќај Технологија на ракување и складирање на товар Практична настава
-----------------------	----------	---	---	--

4.2. Наставни методи и активности на учење

Во текот на воспитно - образовниот процес се применуваат следните наставни форми: фронтална, групна и индивидуална работа. Како наставни методи може да се користат: демонстрација, дискусија, решавање на проблеми, активна демонстрација на учениците и друго.

Активности на ученикот: да слуша, набљудува, прибележува, применува односи и законитости во групи и независно и др.

Активностите на наставникот се: организира и раководи активна и индивидуална дејност кај учениците, објаснува, организира и води дискусија, дава инструкции, пишува на табла, демонстрира на табла, ги оценува задачите, поставува прашања, регистрира, оценува и ги анализира резултатите и др.

4.3. Организација и реализација на наставата

Процесот на учење по предметот експлоатација на железнички возила треба да се изведува преку стручно - теоретска настава, да се создадат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови, како и проектни задачи и индивидуални домашни. Образовните активности се организирани според неделен распоред на часовите во четири тримесечја и во две полугодија.

4.4. Наставни средства и помагала

Со цел да се постигнат зацртаните цели на наставниот предмет експлоатација на железнички возила потребно е да се користат следниве наставни средства и помагала:

- аудио - визуелни помагала;
- слајдови;
- илустрации;
- макети и модели;
- учебници и учебни помагала;
- дополнителна литература.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши преку следење и вреднување на знаењата и умеењата континуирано во текот на целата учебна година, усно и писмено преку тестови на знаења. Доколку ученикот не ја совлада наставната програма по предметот, се постапува според законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет експлоатација на железнички возила треба да ги поседува следните педагошки, персонални и професионални карактеристики: да е психофизички здрав, да владее со литературниот јазик и писмото на кој се изведува наставата, да е комуникативен и отворен за соработка, да е соодветно професионално образован, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, да е креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии по железнички сообраќај и транспорт.

Наставниците треба да поседуваат педагошка, психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор

За успешно реализирање на целите на наставниот предмет експлоатација на железнички возила наставата се реализира во специјализирани училници или кабинет за сообраќај, соодветно опремен со наставни средства и помагала, според нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или споредна дејност е проблематиката на железничкиот транспорт и шпедицијата.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2006 година

7.2. Состав на работната група:

1. Ридван Зекири , дипл. маш. инж., советник, Биро за развој на образованието - Скопје, раководител
2. м-р Гордан Стојиќ, дипл.сооб.инж., наставник во ЈСУ “Владо Тасевски” - Скопје
3. Благоја Јованов, дипл. сооб. инж , наставник ЈСУ “Боро Петрушевски” - Скопје
4. Претставници од социјалните партнери

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2006 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по експлоатација на железнички возила ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. . 07-3851/ 22 од 29.06.2006 година.